

cendum non videndam esse mulierem¹. Ipse est enim qui et in Lege dixit : « Non concupisces² : » nec , sicut iste criminatur , indixit septenas singulis nuptias , sed propagandi causa connubia casta permisit. Patres autem filiarum maritos non solum ipse non fecit , verumetiam ne fieret , sicut alia incesta , prohibuit. Qui nos secundum interiorem renovationem in spiritu mentis , nec masculos in se , nec foeminas esse docuit ; et sicut Angelos in æternum secum futuros esse promisit. Ipse est enim et Prophetarum Deus , qui masculum et foeminam propagandi generis causa nuptiali castitate conjunxit ; et secundas nuptias , quæ in Novo quoque Testamento permittuntur , licitas esse monstravit. Uxores autem fratrum , sed sine filiis defunctorum , ad excitandam defuncti³ posteritatem , non libidinis , sed pietatis affectu , in matrimonium sibi copulare præcepit : patres vero filiarum conjugiiis misceri omnino prohibuit. Qui nos super omne genus serpentum calcare spiritualiter jussit. Ipse est enim et Prophetarum Deus , qui populo infideli ad significanda peccata , quorum veneno invisibiliter moriebantur , visibiles serpentes quibus admonerentur , immisit ; et plaga emendatoria mortes animarum , mortibus corporum figuravit. Qui dixit : « Date » eleemosynam ; et ecce omnia munda sunt vobis⁴. » Ipse est enim et Prophetarum Deus , qui talia etiam Prophetarum voce mandavit. Nec sibi voluit primogenitos hominum filios immolari , sed consecrari : significans primogenitum a mortuis , in quo oportebat omnes a morte perpetua liberari. Qui corruptilibus cibis incorruptibiles anteposuit. Ipse est enim et Prophetarum Deus , qui sacrificia quibus non indiguit , ad significandum verum sacrificium , in umbris futurorum præcedere voluit ; et disciplinæ severitate mortibus corporum , longe mitioribus quam sunt æterna

¹ Matth. v, 28. — ² Exod. xx. 17. — ³ Forte defunctis. — ⁴ Luc. xi, 41.

supplicia gehennarum , perpetrata sacrilegia vindicavit. Qui terrenas divitias , non sicut iste dicit , damnari jussit , sed spirituales cœlestesque præposuit. Ipse est enim et Prophetarum Deus , qui facit et divites benignissime largiendo , et pauperes justissime vel non dando , vel aufereundo. Qui nos pro inimicis orare jussit. Ipse est enim et Prophetarum Deus , qui filios parentum manibus immolari sibi , ut iste criminatur , non solum nunquam voluit , verumetiam ne id fieret , in Lege constituit. Qui sine acceptione personarum benefaciendum omnibus intimavit. Ipse est enim et Prophetarum Deus , qui quando sine discretionem ætatis aut sexus occidi homines jussit , unde scit iste vel quisquam , quid eis post mortem bonæ compensationis attribuit , quorum mortibus viventes aut emendavit aut terruit ? Qui nos æquo animo injurias sustinere et donare præcepit. Ipse est enim et Prophetarum Deus , qui oculum pro oculo , dentem pro dente , modum posuit poenæ , ne quisquam sibi amplius putaret deberi vindictæ , quam pertulisset injuriæ. Et hoc ideo , quia de sapientia Dei dictum est , quod « Legem et misericordiam in lingua » portet. » Nec per misericordiam debita debitoribus nostris scienter dimitteremus , nisi per Legem ipsa debita discernereamus. Qui in tanta potestate se humilians ad convertendos nos factus homo , cum hominibus est locutus. Ipse est enim et Deus Prophetarum , qui cum primis patribus est locutus : ideo præter se dicens non esse alium Deum , quia etiam summa Trinitas , manente personarum discretionem , unus est Deus. Qui Apostolissuis ut gratis darent quæ gratis acceperant , jussit¹ : ad sustentationem tamen suam nec aliam tunicam secum ferre ideo constituit² , quia secutus adjunxit : « Dignus est enim operarius mercede sua² : » ut qui Evangelium annuntiabant , ex Evangelio vi-

¹ Matth. x, 8. — ² Ibid. 10. — ³ 1 Cor. ix, 14.

verent: Deo tamen munera offerenda esse monstravit, qui nullius indiget, et munera sumendo plus confert. Ipse est enim et Prophetarum Deus, qui et munera suos accipere vetat, quibus excæcantur oculi judicantium; et munera ipse, quamvis non egeat, accipit, ut pietate faciat opulentas animas offerentium. Qui sabbatis hominem curavit, ostendens jam esse tempus, ut secundum prophetiam Cantici canticorum aspiraret dies¹, et removerentur umbræ. Ipse est enim et Prophetarum Deus, qui hominem ligna sabbatis colligentem, quia nondum duorum Testamentorum tempora distinguebat, sed Legem Dei contumaci et impia mente contempserat, lapidandum esse mandavit; ejusque corporali morte (quam post paululum omni homini quis dubitet affuturam:) sanxit timore obedientiam cæteris profuturam. Qui propter salvandos homines se venisse dixit. Ipse est enim et Prophetarum Deus, qui justo iudicio quos vult obdurat: sicut in Evangelio, « Venit in » iudicium, non solum ut qui non vident videant, sed » etiam ut qui vident, cæci fiant². » Qui mandata vitæ perpetuæ nobis dedit. Ipse est enim et Prophetarum Deus, qui mandata sancta et justa et bona, superbis tamen, non de ipsius gratia, sed de sua virtute fidentibus, non quibus viverent, sed quibus morerentur, ut convincerentur dedit. Sicut Apostoli, dicente uno ipsorum, « Bonus odor Christi » erant, et in his qui salvi fiebant, et in his qui peribant; aliis quidem odor vitæ in vitam, aliis odor mortis » in mortem³. » Qui vitiatorum salus apparuit, dans incessum claudis, linguam mutis, auditum surdis, lumen cæcis. Ipse est enim et Prophetarum Deus, qui eadem vitia non solum misericordissime sanat, verumetiam iustissime importat. Neque enim debet eum quisquam non minus impia vanitate Christo putare contrarium, et istum

¹ Cant. II, 17. — ² Joan. IX, 39. — ³ 2 Cor. II, 15.

bonum dicere, Christum autem malum; eo quod iste in virga Aaron aridum lignum, et nulla radice subnixum, florem ferre fecit et fructum; Christus autem arborem maledicto arefecit, quia nihil in ea pomorum, quorum nondum erat tempus, invenit.

XXXVIII. Dicens autem alium esse pacis et charitatis patrem, alium belli et furoris auctorem; illum volens intelligi Christum, hunc autem Legis et Prophetarum Deum: potest vanus dicere ipsum Christum sibi esse contrarium, aut duos fuisse, non unum, inter se scilicet repugnantes; alium qui dixit: « Pacem do vobis¹; » et alium qui dixit: « Non veni pacem mittere in terram, sed gladium², » maxime quia displicet ei res aliquas bonas malarum nominibus figurari. Quod vero alium dicit esse incestus et adulteriorum conscium, alium vero pudicæ castitatis et sanctimonix dominum: illum diabolum intelligat; Prophetarum autem Deum noverit non minus castitatis et sanctimonix dominum esse quam Christum: quia Deus Apostolorum idem ipse et Prophetarum, priorum illis tempore, sed fide sociorum; ipse est Deus in utroque Testamento iusti actus et piarum orationum, ipse est in utroque auctor religiosorum sacrificiorum.

XXXIX. Videte sane unde probare voluerit humanorum corporum vitia, non ad Deum auctorem, sed potius ad diabolum pertinere: quia Dominus ait in Evangelio, de muliere quam sanam fecit, quod eam Satanas alligaverat decem et octo annos³; propter quod erat incurva, nec se erigere poterat: quasi Satanas, cum habeat semper cupiditatem nocendi, nocere cuiquam possit, nisi ab Omnipotente acceperit potestatem. Nam quid aliud, non solum in libro Job, quem profecto iste non accipit, sed magis in ipso Evangelio declaratum est, ubi spiritus im-

¹ Joan. XIV, 27. — ² Matth. X, 34. — ³ Luc. XII, 16.

mundi nec in porcos irent¹, nisi hoc illis benignus ipse Salvator petentibus, quos certe in abyssum posset relegare, concederet: rem necessariam docere nos volens, ut scilicet noverimus, multo minus eos posse sua potestate nocere hominibus, qui nec pecoribus qualibuscumque potuerunt. Hanc autem potestatem Deus bonus occulta nobis justitia dare potest, injuste non potest.

XL. Deinde quod de Antichristi adventu et elatione impia dixit Apostolus, vult iste ad hoc trahere, ut ipsum intelligamus Prophetarum Deum²; unde potius convincitur illud Dei esse templum, ubi hominem peccati, filium interitus, extollentem se super omnem Deum, et super omne quod colitur, Apostolus sessurum esse dixit. Deus enim verus est, in cuius templo falsus ille sessurus est: ad quem pertinet etiam iste, qui sub nomine Christi, quod est nomen Dei, hoc est, Christianum se videri volens, superextollitur contra Christum; seque ostendit Antichristum, non unum illum majorem cæteris, sed ex his aliquem, de quibus dicit Joannes evangelista: « Nunc Antichristi » multi facti sunt³. » Eos enim dicebat hæreticos, qui temporibus Apostolorum esse jam coeperant. Hi autem coeperunt esse post ascensionem duntaxat in cælum Domini Jesu Christi, ab illo Simone mago, quem legimus in Actibus Apostolorum baptizatum⁴. Post hunc autem fuerunt nonnulli Discipuli ejus, in eadem impietate posteriores prioribus succedentes: quorum in successione quartus extitit Basilides, qui primus apertius ausus est dicere, Deum quem gens judæa coluit, non fuisse verum Deum. Post istos fuit quidam etiam Carpocrares, qui negavit istum visibilem mundum a summo Deo creatum, sed a quibusdam virtutibus dæmoniorum: negans etiam Legem quæ per Moysen data est, Deum dedisse. Cerdon postea

¹ Matth. viii, 31. — ² 2 Thess. ii, 4. — ³ 1 Joan. ii, 18. — ⁴ Act. viii, 13.

surrexit, qui primus invenitur dixisse duos deos, unum bonum, et alterum malum, longe antequam hæresis Manichæorum emersisset, quorum in hoc furioso deliramento error est notior. Hujus Cerdonis Marcion discipulus fuit. Appelles quoque talia docuit. Fuerunt etiam a quodam Patricio nonnulli Patriciani, vel sunt, similiter adversantes divinis veteribus libris. Hi omnes apertissime contra Deum sentiunt Legis et Prophetarum, hoc est, Deum verum, a quo factus est mundus. De aliqua istorum hæresi est iste: nam non eum puto esse Manichæum.

XLI. Sed cujuslibet sit hæretici erroris, vel ipse, vel Fabricius, nescio quis, cujus se gloriatur esse discipulum, quantum ad hunc librum attinet quem misistis, satis ei puto esse responsum. Ea quippe furoris ejus dejecta sunt robora, ex quibus omnes, quas in eo volumine scripsit, blasphemiae pullularunt, impiissimis in Deum maledictis atque conviciis varia loquacitate frondentes. Quarum omnes singillatim ramos ferire, nimis longum fuit: sed radices ipsæ fuerant amputandæ. Si autem recenseatis quæ contra Faustum Manichæum scripsimus, et contra Adimantum, qui Manichæi sectator cum ille viveret fuisse jactatur, multa reperietis quæ adversus istum pariter valeant. Et fortasse si illa legerentur, vel non omnino, vel non multum necessarium fuisset hæc scribere.

XLII. Sane post finem libri, in quo fine paucitatem hominum in suo errore commendat, quia videlicet paucorum est sapientia: quod omnibus hæreticis adversariis Ecclesiæ catholicæ, quæ per omnes terras copiosa fertilitate diffunditur, in sua cuique propria vanitate commune est; omnes enim de paucitate gloriantur, et ut seducere possint multitudinem quærunt: post hunc ergo finem libri, rursus alterius apparet exordium, ejusdem forsitan hominis auctoris, ejusdem tamen quod non dubitatur er-

roris. Disputare autem cœperat, quod caro alium haberet fabricatorem, non Deum : unde cum perpauca dixisset, in ipso exordio cœpta finita sunt. Sed utrum ipse auctor an scriptor codicis non potuerit implere quod cœperat, nescio. De hac tamen dementia hominum non considerantium quid loquantur, adversus Manichæos multa jam scripsimus, et in hujus ipsius operis initio idonea, quantum existimo, jacta sunt fundamenta, quibus prudens et pius lector intelligat, non ideo subtrahendam carnem operibus Dei, quod spiritus natura sit potior; nec ideo mala esse ista temporalia, quia merito eis præponuntur æterna; nec ideo bona terrestria detestanda, quia sunt coelestia meliora : cum Deus creaverit omnia bona, magnus in magnis, sed non parvus in parvis. Jam illud aliud quod in eodem codice scribi cœperat, Adimanti opus est, illius discipuli Manichæi, qui prænomine Addas dictus est : ubi de utroque Testamento velut inter se contraria testimonia proferuntur versipelli dolositate, velut inde ostendatur utrumque ab uno Deo esse non posse, sed alterum ab altero. contra hoc autem malignum machinamentum jam olim scripsimus, ut paulo ante commemoravi, et ipsum Opusculum nostrum habere vos credo. Quamvis quædam sint perpauca in fine ipsius operis Adimanti, quibus non respondi : nescio quibus enim, ut fieri solet, incurrentibus, quæ magis videbantur urgere, illa interrupta sic remanserunt. Sed ut dixi, in fine perpauca sunt, quæ si Dominus voluerit, quantocyus explicare curabo.

CONSULTATIO

SIVE COMMONITORIUM

OROSII AD AUGUSTINUM,

DE ERRORE PRISCILLIANISTARUM

ET ORIGENISTARUM.

BEATISSIMO PATRI AUGUSTINO EPISCOPO OROSIIUS.

I. « JAM quidem suggesseram Sanctitati Tuæ, sed Commonitorium suggestæ rei tunc offerre meditabar, cum te expeditum animo ab aliis dictandi necessitatibus esse sensissem. Sed quoniam domini mei, filii tui, Eutropius et Paulus episcopi, eadem qua et ego puer¹ vester, salutis omnium utilitate permoti, commonitorium jam dederunt de aliquantis hæresibus, nec tamen omnes significarunt; necesse fuit me festinato edere et coacervare in unum omnes perditionum arbores cum radicibus et ramis suis, et offerre ignienti spiritui tuo, ut tu viso agmine perspectaque nequitia, permetiaris quam possis dispositionem adhibere virtutis. Tu tantum, beatissime pater, malignas aliorum plantationes vel insertiones erue atque succide, et

¹ Forte, presbyter.